

ספרי דברים פרשת כי תבוא פייסקא שא
רבי יהודה היה נותן בהם סימן דצ"ך עד"ש באח"ב

Blood שמות פרק ז (פרשת וארא) (טו) לך אל-פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו
על-שפת היאר

Frogs שמות פרק ז (פרשת וארא) (כו) ויאמר יקוק אל-משה בא אל-פרעה

Wild beasts שמות פרק ז (פרשת וארא) (כו) ויאמר יקוק אל-משה בא אל-פרעה

Animal plague שמות פרק ט (פרשת וארא) (א) ויאמר יקוק אל-משה בא אל-פרעה

Hail שמות פרק ט (פרשת וארא) (יג) ויאמר יקוק אל-משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה

Locust שמות פרק י (פרשת בא) (א) ויאמר יקוק אל-משה בא אל-פרעה

שמות פרק ז (פרשת וארא) (יז) זֶה אֶמַר יְקוֹק בְּזֹאת תִּדְעֶ כִּי אֲנִי יְקוֹק הִנֵּה אֲנֹכִי מִכָּהוּ בַמַּטֵּה אֲשֶׁר-בְּיָדִי עַל-הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהְפְּכוּ לַדָּם:	17 So said the Lord, "With this you will know that I am the Lord. " Behold, I will smite with the staff that is in my hand upon the water that is in the Nile, and it will turn to blood.

שמות פרק ח פסוק יח (פרשת וארא) (יח) וְהִפְלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת-אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עָמְדָה עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הִיֹּת-שָׁם עֲרָב לְמַעַן תִּדְעֶ כִּי אֲנִי יְקוֹק בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ:	18 And I will separate on that day the land of Goshen, upon which My people stand, that there will be no mixture of noxious creatures there, in order that you know that I am the Lord in the midst of the earth.

רש"י שמות פרק ח פסוק יח (פרשת וארא)

(יח) למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ - אף על פי ששכינתי בשמים גזרתי מתקיימת בתחתונים:

in order that you know that I am the Lord in the midst of the earth. Although My Shechinah is in heaven, My decree is fulfilled in the lower worlds. — [from Onkelos]

שמות פרק ט (פרשת וארא) (יד) כִּיּוּ בַפְּעַם הַזֹּאת אֲנִי שְׁלַח אֶת-כָּל- מִגְפָּתֵי אֶל-לִבְךָ וּבַעֲבֹדֶיךָ וּבַעֲמָלְךָ בַּעֲבוּר תִּדְעֶ כִּי אֵין כָּמוֹנִי בְּכָל-הָאָרֶץ:	14 Because this time, I am sending all My plagues into your heart and into your servants and into your people, in order that you know that there is none like Me in the entire earth.

גור אריה שמות פרק ט פסוק יד (פרשת וארא)

ועוד יש לפרש לשון "בפעם הזאת" כמשמעו, כי תמצא במכות אלו בג' הראשונות לא היה פרעה מאמין שהיו מאת השם יתברך, ולכך קרא לחרטומים שיעשו גם כן כך, עד שהביא עליהם מכת כינים, אז אמרו "אצבע אלהים היא" (לעיל ח, טו) כלומר מאת ה' המכה. ומפני שראו כי המכות הם כלליות בכל הארץ, לא נתנו להשם יתברך שהשגחתו פרטית בתחתונים, כי זה מעלה יתירה ורוממות גדול להשגיח בפרטים. אז הביא עליהם סדר השני שהם מכת עד"ש, ובמכת עד"ש אמר "והפליתי ארץ גושן למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" (ר' פסוק יח), כלומר שיוכל להבדיל בין דבר לדבר, ובשביל כך נראה שהשגחתו

פרטית לא כללית. וכן במכות הדבר כך נאמר שם בפירוש. ובסדר באח"ב נאמר עוד ענין יותר מזה, "למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ" (פסוקנו), כלומר כי בסדר עד"ש לא היו יודעים רק שהוא בקרב הארץ, אבל שאין כמוהו והוא יחיד על הכל לא היו יודעים, ולפיכך כאשר הביא עליהם באח"ב, מכות מופלאות שלא היו מעולם, היו מעידים שאין כמוהו עוד. ולפיכך מחלק ר' יהודה (בהגדה של פסח) המכות לג' חלקים, דצ"ך עד"ש באח"ב, וכן תמצא בפירוש בכתוב:

ולפיכך סדר באח"ב הוא ענין אחד. לכן כאשר רצה להביא עליהם ברד שהיא מכה ראשונה מן באח"ב, וכל ענין באח"ב הם אחד, שכלם אחרונות, ולא היו כמותם, והם מורים על שאין כמוהו, שכן כתיב בברד (פסוק יח) "לא היה כמוהו" וכן בארבה (להלן י, ד), והכל מורה שמי שמביא עליהם המכה אין כמוהו, ומכל שכן חושך. ובמכת בכורות נאמר גם כן (ר' להלן יא, ו) "והיתה צעקה גדולה אשר לא נהיית", וכל המכות האלו הם ענין אחד. ולפיכך אמר "בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי" במכות ברד, וחשובים כל אלו ד' מכות שהם באח"ב ענין אחד, לכך אמר "כי בפעם הזאת אני שולח כל מגפותי" כאשר יתחיל בסדר באח"ב.

R. Yehudah Loeb b. R. Bezalel was born in Pozna, Poland, c. 1520, to a well known rabbinic family. He studied Torah from his father and in different yeshivot. In 1553 he was appointed rabbi of Nicholsburg and of the state of Moravia (today part of Czechia). After twenty years, in 1573, he moved to Prague and established a yeshiva there. In 1583 he was appointed rabbi of his hometown of Pozna, serving there for four years. In 1588 he returned to Prague, and was considered the greatest of its rabbis and the leader of the Jewish community there. After three years he returned to Pozna, and for the next five years served as rabbi and the head of the Yeshiva there, passing regulations and spreading Torah. In 1598 he returned to Prague for the third time and served as its rabbi and head of the Yeshiva until his demise in 1609. Maharal was a Rosh Yeshiva, decider, commentator, educator, cabbalist, leader, but he is most famous for his books of Jewish philosophy and thought. Ideas found in Maharal's work were the basis for the teachings of many of the great Hasidic leaders as well as some great heads of yeshivot

כלי יקר שמות פרק ז פסוק יז (פרשת וארא)

(יז) כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה'. לשון זה נאמר במכה ראשונה של סדר דצ"ך, וכן במכה ראשונה של סדר עד"ש נאמר למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, וכן במכה ראשונה של סדר באח"ב נאמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. גם מהר"י אברבנאל נתעורר על זה ופירש שפרעה היה חולק על שלושה דברים. האחד הוא מציאות ה' יתברך, כי כיחש בה' ויאמר לא הוא ולא ידעתי את ה' (שמות ה ב) על כן נאמר במכה ראשונה בזאת תדע כי אני ה'. השניה, שהיה חולק לומר אם תמצא לומר שיש אלוה בנמצא מכל מקום אינו משגיח בשפלים, על זה נאמר כי אני ה' בקרב הארץ. השלישית הוא, שהיה חולק על יכולת ה' יתברך לומר שאינו יכול לשנות הטבע כלל, על זה אמר כי אין כמוני בכל הארץ, כלומר יכול לפעול כחפצו:

ואומר אני להוסיף ביאור על דבריו, להכניס כל שלוש מכות תחת סוג אחד, כי שלוש מכות ראשונות באו לאמת מציאות ה' יתברך, לפי שהמצרים אמרו שהיאור הוא אלהיהם אין עוד מלבדו, על כן עשה ה' שפטים באלהיהם להורות שיש גבוה מעל כל גבוה, וכן מסיק

בבראשית רבה (פט ד) הרשעים מתקיימים על אלהיהם שנאמר והנה עומד על היאור

Rabbi Yoḥanan said: The wicked stand over their gods – "Pharaoh was dreaming, and behold, he stood over the Nile" (Genesis 41:1). But the righteous, their God stands over them, as it is stated: "Behold, the Lord was standing over him, and said: I am the Lord, God of Abraham."

שמע מינה שחשבוהו לאלהות, על כן נאמר במכת היאור בזאת תדע כי אני ה' וגו'. ובענין הצפרדעים ששרץ היאור הורה שגם היאור ישרוץ דברים המאמתים מציאות ה' יתברך, כי פרעה היה מחלל ה' ואמר לא ידעתי את ה'. על כן הודיע היאור כי ראוי לקדש השם, ...

ובכנים נאמר אצבע אלהים הוא, הרי שבמכה זו גם החרטומים הודו והמליכו שמו יתברך, לומר שמכה זו ממנו יתברך והודאת בעל דין כמאה עדים דמי: **the admission of a litigant is similar to the testimony of one hundred witnesses.**

ובסדר עד"ש נרמז כי הוא יתברך משגיח למטה בכל פרטי האישים, להוציא מלב האומרים שאין הקדוש ברוך הוא משגיח כי אם על כללות המין ולא בפרטות על כל דרכי איש, ולפי דבריהם הכל נכנס בערבוביא כי אין הבדל בין איש לחבירו ובין עובד אלהים לאשר לא עובדו, על כן בא עליהם הערב בערבוביא. וכתוב וְהִפְלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת־אֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר עִמִּי עַמְדַּ עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הָיֹת־שָׁם עִרְבָּ, וזה מופת חותך שיש הבדל בין צדיק לרשע ושהקב"ה משגיח על כל פרטי האישים, לכך נאמר שם למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, לומר שהשגחתי הפרטית גם בתחתונים. וכן במכת הדבר כתיב והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים, והיינו מצד השגחתו יתברך הפרטית. וכן בשחין שהיה האבק פורח בכל ארץ מצרים, ואף על פי כן הבדיל בין ישראל למצרים, לפיכך לא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה, רצה לומר שלא יכלו לעמוד בויכוח שהיה להם עם משה מפני השחין, כי לכל מכה נתנו סיבה חוץ לזו שלא יכלו לתת סיבה, כי כל המכות באו בפעם אחת על כל מצרים והחרטומים היו בכלל המכה, אבל מכת השחין בא תחילה על החרטומים ואחר כך על כל מצרים, שנאמר כי היה השחין בחרטומים ובכל מצרים, על כן לא יכלו לעמוד בויכוח, כי טען משה עליהם שחטאם גרם להם שלקו תחילה, לפי שעד הנה גרמו החרטומים קישוי לב פרעה בלהטיהם וכזביהם:

בסדר באח"ב פירש מהר"י אברבנאל שבאו לאמת יכולת ה' יתברך. ולי נראה שפרעה טען שתי רשויות הם, על כן נאמר במכה ראשונה של סדר באח"ב למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ, רוצה לומר אין עוד מלבדו יתברך איזו רשות אחר, מכלל שפרעה טען שיש עוד אלוה אחר ונראין הדברים שטען זה על מזל טלה והשמש, כי מצינו ששלושה מכות היו מונעים אור השמש והמזלות, כי ברדת הברד מסתמא היו השמים מתקדרים darkened בעבים עד שלא יכלו לראות השמש כל זמן ירידת הברד, ובמכת הארבה כתיב ויכס את עין הארץ, היינו השמש כי היא עין הארץ, לפיכך ותחשך הארץ, וכן במכת החושך, וכן מכת בכורות בלילה, וכל זה ראינו שטען פרעה על השמש ומזל טלה שכוחם גם כן גדול, על כן נאמר בברד אשר לא היה כמוהו, וכן בארבה נאמר לפניו לא היה ארבה כמוהו, וכל זה מופת למאמר כי אין כמוני בכל הארץ. וכל שכן מכת בכורים שהוא סימן להכנעת מזל טלה בכור לכל המזלות, ודבר זה מחוור יותר מן פירוש מהר"י אברבנאל, ולשון הכתוב מוכיח האומר כי אין כמוני:

R. Isaac ben R. Judah Abrabanel (he also received the title 'Don') was one of the prominent Torah scholars in Spain prior to the Spanish expulsion. He was born in Lisbon, 1437, to a family which traced its lineage back to King David. After studying Torah and philosophy for many years, he was appointed minister of the treasury of the kingdom of Portugal, and after he had to flee in 1483 to Castille. During this period his house was a gathering place for Torah scholars. At a young age he began to speak in public and compose works of Jewish thought and a commentary on the Pentateuch, using his extensive knowledge of statesmanship to explain Torah concepts and Jewish belief. In 1492 after he was unsuccessful in persuading the king and queen not to expel the Jews of Spain, he was subsequently exiled from Spain along with the rest of the Jewish population, refusing the king's offer to remain. He moved to Naples, where he was appointed an advisor to the king. R. Isaac passed away in Venice in 1508.

Rabbi Shlomo Ephraim ben Aaron Luntschitz (or Ish Luntschitz) was born in Luntschitz (Lenczyk, Poland) c. 1540. His mentor was R. Shlomo Luria. For some period he was Rosh Yeshiva in Lvov (Lemberg). From 1604 he was assistant Rabbi to R. Judah Loew (Maharal) in Prague and was Rosh Yeshiva, and eventually succeeded Maharal (after his death) as Rabbi of Prague in 1609. He was known for his sermons, and he authored volumes dealing with ethics and the fear of Heaven. He is most famous for his book of homilies, *Olelot Ephraim*, and for his commentary to the Torah, *Kli Yakar*. Besides its deep commentary to Scripture, there are many ethical issues included. He had many disciples, the most famous being R. Yom Tov Lipman Heller (author of the *Tosfot Yom Tov* to the Mishna), and R. Shabbtai haLevi Horowitz, son of the Shela (author of *Vavei haAmudim*). He died in 1619.

	דצ"ך Blood, frogs, lice	עד"ש Wild beasts, plague, boils	באח"ב Hail, locusts, darkness, first born
מהר"ל maharal	מאת השם Plagues emanate from hashem	השגחת פרטית Can differentiate	אין כמוהו Hashem is unique
אברבנאל abarbenel	מציאות השם Hashem exists	השגחת פרטית Hashem cares about lowly life on earth even though He is in the Heavens	לשנות את הטבע Hashem can change nature to His will
כלי יקר Kli yakar	Hashem exists and is omnipotent	השגחה פרטית Divine providence exists on both an individual and general level	אין עוד מלבדו There is no other G-d besides Hashem

(כד) וַיְהִי בְרֹד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבְּרָד כַּבָּד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָמוֹהוּ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
מֵאָז הָיְתָה לְגוֹי:

24And there was hail, and fire flaming within the hail, very heavy, the likes of which had never been throughout the entire land of Egypt since it had become a nation.

רש"י שמות פרק ט פסוק כד (פרשת וארא)

(כד) מתלקחת בתוך הברד - נס בתוך נס, האש והברד מעורבין, והברד מים הוא, ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם:

flaming within the hail. [This was] a miracle within a miracle. The fire and hail intermingled. Although hail is water, to perform the will of their Maker they made peace between themselves [that the hail did not extinguish the fire nor did the fire melt the hail]. [from Tanchuma, Va'era 14]

משנה מסכת פסחים פרק י משנה ה

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים

תניא ליקוטי אמרים פרק מז

והנה בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים.

In every generation and every day a person is obliged to regard himself as if he had that day come out of Egypt.

(א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה עד ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על השמים וראוי לשאול בפסוקים האלה שאלות:

השאלה הא' מה ראה מסדר הפרשיות לעשות התחלת הסדר הזה במכת הארבה הזאת כי הנה המקום הזה אינו התחלת המכות וגם כפי הסימני' שנתן בהם רבי יהודה כמו שנזכר בהגדה סימן שאח"ב התחלתו במכת הברד ומה אם כן הציון הלז במכת הארבה:

... ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וגו' עד ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על השמים. הנראה אלי שמסדר הפרשיות עשה התחלת הסדר במכה הזאת לשתי סבות הא' לפי שמן המכה הזאת והלאה התחילו פרעה ועבדיו ליראה מהשם הנכבד וממכותיו בטרם תבואנה מה שלא היה בשאר המכות שעברו כי לא היה מרגיש במכה אלא אחרי בואה. אמנם במכה הזאת בשמוע פרעה ועבדיו התראת משה על הארבה פחדו ויראו מאד קודם בואו ומכאן ואילך תמיד היה פרעה משתדל להפיק רצון משה ולתת פשרה עמו על דבר השליחו'. ולפי שבמכה הזאת התחילו הפשרות על ענין יציאתם ממצרים עד שנגמרה היציאה לכן נעשה כאן התחלת זה הסדר מהתחלת היציאה והגאולה. והסבה הב' מפני שמכת הארבה ומכת החשך ומכת בכורות שלשתן היו ביסוד האויר ושלשתם היו מחשיכין את הארץ כי הנה בארבה כתיב ותחשך הארץ ובחשך כתיב ויהי חשך על ארץ מצרים ואמנם מכת בכורות היתה בחצות הלילה ובמחשכים הושיבם כמתי עולם Tehillim 143:3 he has made me dwell in dark places like those who are long dead בשלשה המכות הנשורות הבדיל מסדר הפרשיות בין שלשת המכות הנשורות ובין המכות הראשונות שנזכרו בסדר של מעלה והותרה בזה השאלה הראשונה.

שמות פרק י (פרשת בא) (ד) כִּי אִם-מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנְּהַי מִבְּיַד מִחַר אַרְבֶּה בְּגִבְלֶיךָ: (ה) וְכִסָּה אֶת-עֵינַי הָאָרֶץ וְלֹא יוּכַל לִרְאֹת אֶת-הָאָרֶץ וְאָכְלוּ אֶת-יֵתֵר הַפְּלִטָה הַנִּשְׁאַרְתָּ לָכֶם מִן-הַבֶּרֶד וְאָכְלוּ אֶת-כָּל-הָעֵץ הַצֹּמֵחַ לָכֶם מִן-הַשָּׂדֶה: (ו) וּמִלֹּאֵי בְתִיךָ וּבְתֵי כָל-עַבְדֶיךָ וּבְתֵי כָל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וְאֲבֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם הַיּוֹתֵם עַל-הָאָדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיֵּן וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעֲהוֹ: (ז) וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פְרַעֲהוֹ אֵלָיו עַד-מֵתִי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שֶׁלַח אֶת-הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַטֶּרֶם תֵּדַע כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם: (ח) וַיּוֹשֵׁב אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן אֶל-פְּרַעֲהוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלָהֶם לָכוּ עַבְדוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וּמִי הַהֲלֹכִים: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנַעַרְנוּ וּבְזַקְנֵינוּ גִלְגַּל בְּבָנֵינוּ וּבְבָנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבְבָקָרֵנוּ גִלְגַּל כִּי חַג-יְהוָה לָנוּ:	4For if you refuse to let [them] go, behold, tomorrow I am going to bring locusts into your borders. 5And they will obscure the view of the earth, and no one will be able to see the earth, and they will eat the surviving remnant, which remains for you from the hail, and they will eat all your trees that grow out of the field. 6And your houses and the houses of all your servants and the houses of all the Egyptians will be filled, which your fathers and your fathers' fathers did not see since the day they were on the earth until this day.' [Therewith,] he turned and left Pharaoh. 7Pharaoh's servants said to him, "How long will this one be a stumbling block to us? Let the people go and they will worship their God. Don't you yet know that Egypt is lost?" 8[Thereupon,] Moses and Aaron were brought back to Pharaoh, and he said to them, "Go, worship the Lord your God. Who and who are going?" 9Moses said, "With our youth and with our elders we will go, with our sons and with our daughters, with our flocks and with our cattle we will go, for it is a festival of the Lord to us."

(י) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי כֵן יִקְוֶן עִמָּכֶם כְּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִי רָעָה נֹגֵד פְּנֵיכֶם:	10 So he [Pharaoh] said to them, "So may the Lord be with you, just as I will let you and your young children out. See that evil is before your faces.

רש"י שמות פרק י פסוק י (פרשת בא)

(י) ראו כי רעה נגד פניכם - כתרגומו. ומדרש אגדה שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה. אמר להם פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר, והוא סימן דם והריגה וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקדוש ברוך הוא להרגם אמר משה בתפלתו (שמות לב יב) למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם, זו היא שאמר להם ראו כי רעה נגד פניכם, מיד (שם יד) וינחם ה' על הרעה והפך את הדם לדם מילה, שמל יהושע אותם, וזהו שנאמר (יהושע ה ט) היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם, שהיו אומרים לכם דם אנו רואין עליכם במדבר:

See that evil is before your faces. [Understand this] as the Targum renders it. I have heard an Aggadic midrash, however [which explains the passage as follows]: There is a star named Ra'ah [i.e., רעה meaning evil]. Pharaoh said to them, "With my astrology I see that star ascending toward you in the desert [where you would like to go], and that is a sign of blood and slaughter." When the Israelites sinned with the calf, and the Holy One, blessed be He, sought to kill them, Moses said in his prayer, "Why should the Egyptians say, 'With Ra'ah He took them out...?'" ([Exod. 32:12](#)) This is what he [Pharaoh] said to them, "See that Ra'ah [evil] is opposite your faces." Immediately, "The Lord repented of the Ra'ah [the sign of the star]" ([Exod. 32:14](#)), and He turned the bloodshed [symbolized by this star] into the blood of the circumcision, for Joshua circumcised them. This is the meaning of what is said: "This day I have rolled away the reproach of the Egyptians from you" ([Josh. 5:9](#)), for they were saying to you, "We see blood over you in the desert." [from Midrash Shir Hashirim, Wertheimer 1:2]

https://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_hieroglyphs

Knowledge of the hieroglyphs had been lost completely in the medieval period. Early attempts at decipherment were made by some such as [Dhul-Nun al-Misri](#) and [Ibn Wahshiyya](#) (9th and 10th century, respectively).^[32]

All medieval and early modern attempts were hampered by the fundamental assumption that hieroglyphs recorded ideas and not the sounds of the language. As no bilingual texts were available, any such symbolic 'translation' could be proposed without the possibility of verification.^[33] It was not until [Athanasius Kircher](#) in the mid 17th century that scholars began to think the hieroglyphs might also represent sounds. Kircher was familiar with Coptic, and thought that it might be the key to deciphering the hieroglyphs, but was held back by a belief in the mystical nature of the symbols.^[7]

The breakthrough in decipherment came only with the discovery of the [Rosetta Stone](#) by [Napoleon's](#) troops in 1799 (during [Napoleon's Egyptian invasion](#)). As the stone presented a hieroglyphic and a demotic version of the same text in parallel with a Greek translation, plenty of material for falsifiable studies in translation was suddenly available. In the early 19th century, scholars such as [Silvestre de Sacy](#), [Johan David Åkerblad](#), and [Thomas Young](#) studied the inscriptions on the stone, and were able to make some headway. Finally, [Jean-François Champollion](#) made the complete decipherment by the 1820s. In his [Lettre à M. Dacier](#) (1822), he wrote:

It is a complex system, writing figurative, symbolic, and phonetic all at once, in the same text, the same phrase, I would almost say in the same word.^[34]

https://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_mythology#:~:text=Myths%20appear%20frequently%20in%20Egyptian,often%20describe%20only%20brief%20fragments.

The sources that are available range from solemn hymns to entertaining stories. Without a single, canonical version of any myth, the Egyptians adapted the broad traditions of myth to fit the varied purposes of their writings.^[42] Most Egyptians were illiterate and may therefore have had an elaborate [oral tradition](#) that transmitted myths through spoken storytelling. Susanne Bickel suggests that the existence of this tradition helps explain why many texts related to myth give little detail: the myths were already known to every Egyptian.^[43] Very little evidence of this oral tradition has survived, and modern knowledge of Egyptian myths is drawn from written and pictorial sources. Only a small proportion of these sources has survived to the present, so much of the mythological information that was once written down has been lost.^[25] This information is not equally abundant in all periods, so the beliefs that Egyptians held in some eras of their history are more poorly understood than the beliefs in better documented times.^[44]

תורת משה שמות פרק י פסוק י (פרשת בא)
יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם. יעוין
ברש"י בשם מדרש שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה וכו' עולה לקראתכם במדבר והוא

סימן דם והריגה, וכשחטאו וכו' וינחם ה' על הרעה. הנה מרע"ה אמר (לעיל ג' י"ג) ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, עד שאח"כ הקדוש ברוך הוא הודיעו שם הוי"ה ואדנ"י זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור כידוע (כמבואר בפסחים נ' ע"א), וגם אחז"ל (שמו"ר ג' ח') קבלה היתה בידם שהגואל יאמר בלשון "פקד", ויראה ידעו כי כוכב רעה נגד פניהם, והוי"ה אדנ"י גמטרי' צ"א, הוסיף עליו "פקד" הרי גימטרי' ר'ע"ה ששמות אלו מבטלים כח "רעה", והנה הוי"ה אלקי"ם גימטרי' יב'ק' הוסיף עליו [שם] אהו"ה במילואו [כזה אל"ף ה"י וי"ו ה"י] שהוא מספר קס"ג שהוא גימטרי' א'צ'ב'ע' שאמרו אצבע אלקים הוא, צרף יב"ק קס"ג [בגימטרי' רע"ה] ג"כ מבטל כח רעה, וב' צירופים הנ"ל שהוא ב' פעמים ר'ע"ה' עולה נ'ש'ר', והיינו ואשא אתכם על כנפי נ'ש'ר'ים ואביא אתכם אלי (לקמן י"ט ד').

שם משמאל ויקרא פרשת אחרי מות שנה תרעו

ובזה יש לפרש מה שאמר להם פרעה ראו כי רעה נגד פניכם וברש"י בשם המדרש **אגדה שמעתי כוכב** אחד יש ששמו רעה אמר להם פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר והוא סימן דם והריגה וכו' והפך את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם. דהנה ידוע שישראל במצרים הי' עליהם לתקן החטאים הקודמים מדור אנוש ודור המבול והפלגה, דור אנוש הוא חטא ע"ז ודור המבול חטא ברית, ובחטאו של דור המבול נמצאו ישראל שלמים ואחת היא ופרסמה הכתוב, אבל בחטא דור אנוש עוד לא היו שלמים איש שקוצי עיניו לא השליכו, ובמדרש (שמ"ר סוף פ"ו) ולא שמעו אל משה מקוצר רוח שהי' קשה להם לפרוש מע"ז, וע"כ מאחר שהי' בידם חטא ע"ז הי' ענין דם והריגה עולה לקראתם במדבר, אך אח"כ נשתנה הענין וישראל עשו פסח ומשכו ידיהם מע"ז, והפך ה' להם לדם מילה שבזה נמצאו שלמים כנ"ל, וישראל זכו לחיים היא תורה דכתיב בה (משלי ח') כי מוצאי מצא חיים, ופרנסה הוא המן אשר אפי' האבות לא זכו לזה: ויש לומר שכן הוא בכל שנה בפסח ישראל מתדבקים באהבה ומקבלים עליהם מלכותו ואדנותו של הקדוש ברוך הוא כאמרם ז"ל (רש"י שמות י"ג ח') בעבור זה בשביל שאקיים מצותיו, ולהיות זהירין וזריזין בשמירת הברית, שעל זה מורה מצות מצה ומרור כמו שהגדנו כבר בזה, נתקיים בהם הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב, אכ"ר:

אילת השחר שמות פרק י פסוק י (פרשת בא) - יא (פרשת בא)

(י) ראו כי רעה נגד פניכם. פרש"י ומ"א **שמעתי כוכב אחד** יש ששמו רעה, אמר להם פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתם במדבר והוא סימן דם והריגה, וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקדוש ברוך הוא להורגם, אמר משה למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם זו היא שאמר להם ראו כי רעה וגו' והפך את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם. והנה פשוט שפרעה לא רצה למונעם מללכת מתוך רחמנות עליהם, אלא חשב שזה ימנע ממשה מללכת:

והנה אפילו אם ראה כוכב עולה לנגדם מה יועיל שישארו במצרים, הרי הסימן הריגה יבוא אליהם למצרים, ואם ראה שעליית הכוכב היא רק לעבר המדבר, א"כ מה הכונה שהפך הדם לדם המילה, הרי הסימן הראה שיהא דם במדבר ויהושע מל אותם בא"י:

ועוד צ"ב מש"כ רש"י שזה הי' סימן של דם והריגה שהי' צריך להיות בחטא העגל ומשה התפלל על זה, דלכאורה סימן של דם והריגה מראה על הריגת חרב וכדו', ועל חטא העגל כתוב (להלן ל"ב י') ואכלם, וזה לא מיתת חרב:

ועוד צ"ב מה שמשם התפלל למה יאמרו מצרים ברעה הוציאם וגו', דבשלמא אם הי' מתפלל שלא יתחלל שם שמים מזה שימותו א"ש, אבל למה הוסיף למה יאמרו מצרים וגו', וכי מה שמצרים ידעו מזה לכתחילה זה מוסיף בחילול השם (ועי' רבינו בחיי שאם יכלם במדבר יאמרו מצרים שזה בכח אותו כוכב ששמו רעה ויכחישו למפרע האותות והמופתים אשר ראו כבר, ויאמרו שגם הם היו בכח המזלות):

ועוד צ"ב מה הי' הצורך להפוך את הדם שראה באיצטגנינות לדם מילה, הרי איצטגנינות זה לא דבר שבהכרח צריך להתקיים, וממ"נ אם זה הי' גזירה שבהכרח היתה צריכה להתקיים, יקשה שהרי הגזירה היתה שימותו ובמילה רק מוציאים דם וגזירת המיתה לא התקיימה בזה (ועי' כלי יקר):

ספורנו שמות פרק ד פסוק כא (פרשת שמות)

ואני אחזק את לבו. כי בהיותו בלתי יכול לסבול המכות היה משלח את העם בלי ספק, לא מפני שיכנע לאל יתברך לעשות רצונו, ולזה חזק את לבו שיתאמץ לסבול המכות ולבלתי שלחם:

And I will harden his heart: Since he will be unable to tolerate the plagues, he would certainly emancipate the people – not because he accepts the sovereignty of God and to do His will – therefore He hardened his heart to be able to withstand the plagues and not to free them. (Commentary to Shemot 4:21 – see also his commentary to 7:3).